

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ		
СРПСКИ ЈЕЗИК		
РАЗРЕД	СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА	ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА
ТРЕЋИ	5	180
ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Цјеловит развој дјечијих потенцијала и говорно – језичке комуникације кроз разумијевање и развијање менталних и социо – емоционалних способности коришћења језика и говора као начина изражавања потреба, мисли и осјећања. ✓ Оспособљавање за правилније вербално изражавање. ✓ Усавршавање графомоторичких способности и почетно писмено изражавање. 		
ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА		
<ul style="list-style-type: none"> - Развијање способности слушања, аудитивне перцепције, дискриминације и пажње. - Развијање способности посматрања, визуелне перцепције, дискриминације и пажње. - Подстицање на вербално изражавање потреба, мисли и осјећања. - Његовање и примјена основних норми из културе говорне комуникације. - Усмено изражавање кроз покрет, плес и драматизацију. - Богаћење рецептивног и експресивног рјечника. - Развијање вјештине комуницирања на нивоу искуства стеченог интеракцијом са другима и друштвеном средином. - Стварање услова за правилан изговор гласова српског језика. - Његовање вјештина и употреба аугментативне и алтернативне комуникације. - Подстицање развоја способности синтезе и анализе гласова/слова у усменој и писаној ријечи. - Именовање, обрада и почетно писање штампаних слова. - Усавршавање графомоторних вјештина и правилније линеације. - Развијање вјештине писања и правилније кориштење материјала за писање. - Овладавање техникама почетног читања. - Ширење реченичне форме кроз вербално изражавање. - Подстицање употребе основних граматичких норми у усменом изражавању. - Подстицање лијепог изражавања и књижевног говора. - Стицање самопоуздања у усменом изражавању (јавни наступи). - Његовање интересовања за књигу, сценска и филмска дјела. 		
САДРЖАЈИ ПРОГРАМА		
Ред. бр.	Теме	Оквирни број часова
1.	Култура изражавања	24

2.	Граматика и основе правописа	47
3.	Почетно читање и писање	45
4.	Књижевност и умјетничка остварења	64

ИСХОДИ УЧЕЊА И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ

Наставна тема 1: Култура изражавања (24 часа)

Посебни циљеви:

Развијање способности слушања, аудитивне перцепције, дискриминације и пажње.
Развијање способности посматрања, визуелне перцепције, дискриминације и пажње.
Подстицање на вербално изражавање потреба, мисли и осјећања.
Његовање и примјена норми из културе говорне комуникације.
Развијање вјештине комуницирања на нивоу искуства стеченог интеракцијом са другима и друштвеном средином.
Ширење реченичне форме кроз вербално изражавање.
Подстицање употребе основних граматичких норми у усменом изражавању.
Његовање вјештина и употреба аугментативне и алтернативне комуникације.

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ

САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ

Ученик:

- пажљиво слуша говор других и одржава контакт очима током разговора;
- иницира и одржава комуникацију са учитељем/учитељицом и/или са другарима из одјељења;
- адекватно одговара (вербално и/или невербално) на постављена питања;
- самостално поставља питања на различиту тему;
- активно учествује у тематским разговорима који се воде у одјељењу;
- вербалну комуникацију допуњује мимиком и наученим гестовним изражајима (поздрављање, тражење, показивања...);
- препознаје и идентификује основна осјећања у неком социјалном контексту;
- се обраћа саговорнику пријатељски и с поштовањем и одржава пријатан тон током дијалога;
- тражи и стрпљиво чека дозволу за ријеч;
- не омета друге ученике током часа, не прекида њихов говор;
- разумије и извршава сложеније налоге у оквиру различитих социјалних контекста;

- Основе комуникацијских вјештина (контакт погледом током разговора, гестовно и мимично изражавање, алтернативна комуникација)
- Дијалог и норме у понашањима (социјално прихватљиво понашање, интересовање за разговор, прилагођавање заједничким интересима)
- Учтива комуникација (чекање свог реда, тражење дозволе за ријеч, употреба учтивих фраза, пријатељско обраћање и пријатан тон)
- Активно слушање (одржавање усмјерене пажње, позорно слушање, праћење тока разговора, извршавање сложенијих налога)
- Тематски разговори (иницирање разговора, активно учешће, постављање и одговарање на питања)
- Осјећања (идентификација основних осјећања у социјалном контексту)
- Причање на основу датог почетка приче
- Осмишљавање и креирање честитке

<ul style="list-style-type: none"> - адекватно користи изразе „хвала, молим, извини, изволи“; - познаје дневну рутину и понаша се социјално прихватљиво док борави у учионици/школи; - пажљивије прати активности у школском окружењу и активније учествује у њима; - задржава пажњу на понуђеним задацима; - показује склоност и прилагођавање одјељењу и заједничким интересима; - се креативно изражава кроз осмишљавање приче на основу датог почетка; - препознаје, осмишљава и креира изглед честитке; - користи алтернативни вид комуникације кроз различите симболе, помагала, стратегије и технике за социјалне интеракције 	
--	--

Наставна тема 2: Граматика и основе правописа (47 часа)

Посебни циљеви:

Развијање способности слушања, аудитивне перцепције, дискриминације и пажње.

Развијање способности посматрања, визуелне перцепције, дискриминације и пажње.

Подстицање на вербално изражавање потреба, мисли и осјећања.

Богаћење рецептивног и експресивног рјечника.

Стварање услова за правилан изговор гласова српског језика.

Ширење реченичне форме кроз вербално изражавање.

Подстицање употребе основних граматичних норми у усменом изражавању.

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ

САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ

Ученик:

- изражава потребе, мисли и осјећања користећи различите реченичне конструкције;
- уочава и исправља неке од грешака у свом усменом изражавању;
- показује и/или именује тражене појмове и радње на сликама или кориштеним књигама;
- описује слике које посматра и социјалне ситуације у којима се нашао у блиској прошлости и које га чекају у блиској будућности;
- одговара на питања везана за слику

- Вербално изражавање (коришћење граматичне реченичне конструкције, уочавање грешака у усменом изражавању, постављање питања и одговарање на питања)
- Активно посматрање (одржавање пажње и посматрање материјала, трагање за појмовима и радњама на слици и/или сликама, ређање слика према хронолошком слиједу...)
- Причање и препричавање прича (препричавање доживљаја и догађаја, причање приче на основу слике са цјеловитим садржајем или низа слика,

<p>или предмет, догађај, доживљај и неки социјални контекст;</p> <ul style="list-style-type: none"> - усмено и хронолошки говори о доживљајима и догађајима (разумије појмове прије, послије, на крају); - адекватно и граматички поставља питања; - ређа слике према хронолошком току догађања; - прича приче правилним допуњавањем започетих реченица; - прича приче на основу низа слика (уз вођење по потреби); - самостално препричава кратке приче; - од понуђених ријечи склапа реченичну форму уз коришћење визуелне подршке по потреби; - изражава се кроз правилну реченичну форму; - користи граматички правилан облик потврдне и одричне реченице; - шири свој рецептивни и експресивни ријечник, сврсисходно користи циљане ријечи у свакодневној комуникацији; - увећава активни фонд ријечи и адекватно га користи у усмјереном разговору са саговорником на одређену тему; - препознаје, повезује и/или именује антониме и синониме; - објашњава неке непознате ријечи са којима сусреће кроз различита књижевна дјела или друга умјетничка остварења; - разврстава или набраја појмова према категоријама; - разврстава и описује особине бића и предмета; - усмено употребљава именице, глаголе, описне придјеве и приједлоге; - непосредно вербално памти низ ријечи и правилно понавља краће реченичне форме; - рецитије рецитације; 	<p>допуњавање започетих реченица, препричавање краћих прича, коришћење појмова прије, послије на крају)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Богаћење рјечника (објашњавање непознатих ријечи, набрајање ријечи истог и супротног значења, кориштење научених ријечи у свакодневној комуникацији) • Категорије бића и предмета (описивање бића и предмета, уочавање сличности и разлика између бића и предмета, сврставање бића и предмета у одређене категорије нпр : птице, рибе, намјештај, возила, посуђе итд.) • Грађење правилне реченичне форме (формирање реченице од понуђених ријечи, правилна употреба потврдних и одличних реченица, усмена употреба именица, глагола, описних придјева и приједлога, допуњавање реченице субјектом и предикатом на основу дате слике уз одговарање на питања КО РАДИ и ШТА РАДИ) • Меморисање краћих реченица и пјесама (понављање краћих реченица и рецитовање пјесама- самостално или групно) • Глас – слово, ријеч и реченица (повезивање гласа са графемом, разликовање графема, идентификовање писане ријечи и реченице) • Употреба великог слова (писање великог слова на почетку реченице и коришћење великог слова за писање имена живих бића) • Врсте реченица (интонацијско разликовање изјавних, упитних и узвичних реченица, уочавање и именовање интерпункцијских знакова на крају реченице (тачка, упитник, узвичник)) • Артикулација гласова (разликовање гласова сличних по одређеним особинама) • Писање (граматички правилно
--	--

<ul style="list-style-type: none"> - уочава и разликује слово, ријеч и реченицу; - уочава, показује и пише/преписује велико слово на почетку реченице; - уочава разлике у изговору неких гласова (гласови који се разлику према звучности); - интонацијски имитира/понавља различито изговорене изјавне, упитне и узвичне реченице; - уочава и издваја знакове интерпункције на крају реченице (увођење појмова тачка, упитник, узвичник); - идентификује имена живих бића и пише их великим словом; - усмено допуњава реченицу субјектом и предикатом на основу дате слике (уз подршку вођењем/ постављањем питања ко и шта ради); - правилно преписује/пише своје име и презиме, назив свог града и школе; - правилно и граматично пише једноставније реченичне форме; - примјењује стечено знање; 	<p>писање краћих реченица, писање свог имена, назива града , назива школе)</p>
---	--

Наставна тема 3: Почетно читање и писање (45 часова)

Посебни циљеви:

Развијање способности слушања, аудитивне перцепције, дискриминације и пажње.
Развијање способности посматрања, визуелне перцепције, дискриминације и пажње.
Богаћење рецептивног и експресивног рјечника.

Стварање услова за правилан изговор гласова српског језика.

Подстицање и развој синтезе и анализе гласова/слова у усменој и писаној ријечи.

Именовање, обрада и почетно писање штампаних слова.

Усавршавање графомоторних вјештина и правилније линеације.

Развијање вјештине писања и правилније кориштење материјала за писање.

Овладавање техникама почетног читања.

Његовање интересовања за књигу.

Његовање вјештина и употреба аугментативне и алтернативне комуникације.

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ

САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ

Ученик:

- правилно дише током изговора гласова, ријечи и реченица;
- успоставља ритмичан (флуентан) говор када жели да се изрази или говори на неку од тема;

- Звуковно – језичке игре за увјежбавање правилног изговора и разликовање гласова (брзалице, разбрајалице, успаванке, ташунаљке, бројалице итд.)
- Вјежбе за развој fine моторике

<ul style="list-style-type: none"> - разумије и извршава налоге у задацима вјежби припреме за читање и писање; - прецизно изговара више од половине гласова матерњег језика и говор је разумљивији за ширу социјалну средину; - фонолошки диференцира већи број гласова; - повезује гласове (фонеме) са адекватним словом (графемом); - препознаје, показује, именује појединачна слова / графеме првог писма; - прати прстом и на захтјев именује низ предмета, сликовних приказа и/или слова од почетка до краја; - уочава редослиједност слова у ријечи (прво, задње, у средини; слово испред и слово иза); - издваја и пребројава слова у ријечима; - ређа слова из словарице према заданом моделу (формира ријечи и краће реченице); - набраја ријечи са траженим почетним гласом/словом; - повезује усмено дат низ слова (ријеч) са појмом и сликом; - препознаје, издваја и пребројава ријечи у написаној реченичној конструкцији; - користи показни гест приликом праћења, показивања и одговарања; - усавршава координацију око-рука током праћења низа, ређања, посматрања, именовања, цртања...; - усавршава координацију прстију и шаке кроз различите манипулативне и конструктивне задатке; - црта и контролише покрете грубе и fine моторике руку; - користи оловку (бојицу или фломастер) током различитих задатака спајања, повлачења, исцртавања; 	<p>(манипулисање слитним материјалом, коцкицама, штапићима, конструкторима, гњечење и обликовање пластелина, сјечење маказама , низање перли итд.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Графомоторне вјежбе (вјежбе повезивања оловком на папиру, праћење испрекидане линије, исцртавање графомоторног низа , вјежбе цртања, прецртавање облика, бојење) • Обрада слова почетног писма (препознавање и именовање графема, правилно и уредно писање графема) • Вјежбе визуелног претраживања, уочавања, и изговарања гласова (именовање низа слика или слова, повезивање истих слова, тражење датог слова у ријечи, одређвање положаја слова у ријечи (ПРВО, ЗДАЊЕ , У СРЕДИНИ, ИСПРЕД, ИЗА) , одређивање слова којим почиње изговорена ријеч,) • Слово , ријеч , реченица (уочавање разлике између слова, ријечи и реченице, проналажење, издвајање и пребројавање ријечи у реченици, пребројавање слова у ријечи, усмено растављање ријечи на гласове, формирање задате ријечи од понуђених слова, спајање написане и изговорене ријели са сликом) • Писање и обликовање слова (обликовање слова од различитих матерјала (пластелин, штапићи, шибице, конструктори) , писање и преписивање слова у предвиђеном простору (ограничено на један до два означена реда или већи простор, по потреби коришћење свеске са коцкицама), писање и преписивање ријечи и реченица, писање ријечи и реченица по диктату) • Читање (повезивање слова у слоге , шчитавање и читање ријечи и реченица, раумијевање прочитаног, повезивање прочитане ријечи или реченице са сликом, читање на глас и у себи)
---	--

- по потреби користи помагала (дебеле оловке, адаптер за оловку, штапаљка за папир) приликом употребе прибора за писање или цртање;
- правилно држи прибор за писање и/или цртање (тропрсти хват) и исписује са адекватним притиском прибора на хартију;
- прецизније поставља и обликује слова током писања;
- пише у оквиру предвиђеног простора;
- правилно држи тијело током читања и писања;
- боји у оквиру граница слике, уочава и прецизније испуњава детаље и мање просторе на слици;
- црта линије и једноставне облике преко модела и према моделу;
- изводи различите манипулативне активности (гњечи, ваља, сјецка, ниже, лијепи...);
- преписује и самостално исписује на налог слова првог писма;
- моделује или конструише слова од различитих материјала (пластелина, штапића...);
- повезује иста слова и издваја/проналази тражено слово у задацима визуелног претраживања;
- усмено раставља ријечи на гласове;
- преписује и/или пише ријечи на вербални налог;
- препознаје неке ријечи са значењем усменим и/или писменим низањем глас/слово по глас/слово;
- двосложне ријечи раздваја на слова;
- шчитава једноставне ријечи и повезује их са појмом ;
- преписује ријечи и реченице;
- наводи/издваја ријечи у реченици и пребројава их;
- разумије прочитане краће ријечи и реченице;
- примјењује стечено знање;

- Асистивна технологија (коришћење различитих помагала, програма и игара на рачунару или таблету за учење почетног читања и писања)

<ul style="list-style-type: none"> - користи алтернативни вид комуникације кроз различите симболе, помагала, стратегије и технике за оспособљавање читању и писању. 	
Наставна тема 4 : Књижевност и умјетничка остварења (64 часа)	
<p>Посебни циљеви: Развијање способности слушања, аудитивне перцепције, дискриминације и пажње. Развијање способности посматрања, визуелне перцепције, дискриминације и пажње. Подстицање на вербално изражавања потреба, мисли и осјећања. Усмено изражавање кроз покрет, плес и драматизацију. Богаћење рецептивног и експресивног рјечника. Подстицање употребе основних граматичних норми у усменом изражавању. Подстицање лијепог изражавања и књижевног говора. Стицање самопоуздања у усменом изражавању (јавни наступи). Његовање интересовања за књигу, сценска и филмска дјела.</p>	
ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
<p>Ученик:</p> <ul style="list-style-type: none"> - показује интерес за књигу и одржава пажњу приликом реализовања различитих задатака у књигама или радним листовима, свескама; - посматра, прелистава књиге које се користе на часу; - посматра сликовне приказе у књигама - проналази адекватну књигу и/или свеску из предмета; - прати и слуша читање прича или рецитована у учионици, и учествује у разговорима о њима; - стрпљиво посматра и прати филмско или позоришно дјело намијењено дјечи; - учествује у колективном гледању филма или позоришне представе; - се понаша социјално прихватљиво током боравка у биоскопу, позоришту , на школским свечаностима и другим пригодама; - препричава садржај приче, филмског или позоришног остварења; - прави илустрације кратких прича и пјесама; - самостално и/или групно учествује у рецитовању пјесама; 	<ul style="list-style-type: none"> • Слушање прича (активно слушање приче која се чита/прича, препричавање приче након слушања, прегледање и повезивање слика са прочитаним текстом, разговор о особинама ликова, одређивање мјеста радње у причи, илустровање приче, догађаја из приче или лика из приче) • Школске пиредбе (активно учешће у припреми и реализацији школских приредби) • Гледање дјечијих представа и цртаних филмова (пристојно понашање у позоришту/биоскопу, пажњиво гледање, препричавање садржаја цртаног филма/ позоришног дјела , илустровање догађаја/ликова из цртаног филма/ позоришног дјела) • Рецитовање пјесама (индивидуално или групно рецитовање пјесама , уочавање строфе у пјесми) • Вртсе књижевних дјела (уочавање разлике између пјесме и приче, бајке и басне) • Плес , игра, драматизација (учеће у игроликим и плесним активностима) • Текстови: Мира Алечковић <i>Ветар Сејач</i>

- се усмено изражава кроз покрет, плес, игру и драматизацију;
- према основним карактеристикама разликује бајку од басне;
- разликује и препознаје причу и пјесму;
- уочава и показује строфу у пјесми;
- упознаје дјела домаће и свјетске дјечије књижевности;
- идентификује главне ликове у књижевном и филмском/позоришном дјелу;
- једноставно описује особине ликова;
- заједно са осталим ученицима из разреда учествује у припремању и реализацији представа или сценских наступа;

Мирослав Антић *Кад сам био велики*
 Алекса Микић *Храбар дјечак*
 Стеван Раичковић *Кад почне киша да пада*
 Љубивоје Ршумовић *Ау што је школа згодна*
 Душан Радовић *Прича о незахвалном мишу*
 Мира Алечковић *Пјесма за мамине очи*
 Драган Лукић *Шта је отац*
 Брана Црнчевић *Кад би мени дали*
 Ахмет Хромаћић *Ледена гора*
Три лептира -њемачка народна бајка
Лисица и гавран басна
Старо лијино лукавство -спрска народна приповијетка
 Љубивоје Ршумовић *Деца су украс света*
 Перл Бак *И за игру је потребна слога*
 Стојан Таранпуза *Мамине очи*
 Душан Радовић *Најбоља мама*
 Јован Јовановић Змај *Стара Бака*
 Браћа Грим *Црвенкапа*
 Петар Кнежевић *Јутарњи поздрав*
 Драган Лукић *Јабука*

НАПОМЕНА : користити предложене текстове у цјелини или прилагодити ученику (одломак, строфе...) уз кориштење илустрација прича и пјесама

- ЛЕКТИРА :
 Езопове и Доситејеве басне (избор)
 Андерсенове бајке (избор)

НАПОМЕНА : Наставници/це могу да одобаеру и друга сродна дјела која су им доступна

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ НАСТАВНИМ ПРЕДМЕТИМА

Наставни програм за предмет Српски језик у трећем разреду у корелацији је са одређеним темама (исходима и садржајима) наставних предмета: Моја околина Ликовна култура, Музичка култура, Физичко и здравствено васпитање, Васпитни рад у одјељењској заједници.

НАПОМЕНЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА

Циљ наставе Српског језика је оспособити ученика са лаким оштећењем интелектуалног функционисања за самостално коришћење језика и писма у свакодневном функционисању.

У наставном програму српског језика за ученике са лаким оштећењем интелектуалног функционисања понуђен је широк дијапазон исхода учења од оних доста једноставних које ће уз учење и уложени труд савладати ученици са скромнијим когнитивним капацитетима, до оних сложенијих који су намијењени ученицима чије су способности веће. У складу са иницијалном процјеном својих ученика и утврђеним образовним потребама, наставник има слободу да приликом програмирања рада обликује наставни програм према потребама његових ученика. Имајући у виду да понуђени наставни садржаји нису циљ сам по себи, већ су у функцији остваривања исхода, наставник их може кориговати, прилагођавати или замијенити другим садржајима, а предложен број часова за наставне теме понуђен је оквирно и могуће га је мијењати у складу са развојним и образовним потребама ученика. Предложена књижевна дјела такође је могуће замијенити сродним дјелима која су примјеренија одређеном ученику и његовим способностима, а такође их је могуће скратити и прилагодити (поједноставити, илустровати итд). Користити што више конкретних примјера из свакодневног живота, слика, илустрација као и мултимедијалних средства учења. Оцјењивање ученика треба да се базира на исходима учења. У односу на способности ученика користити различите технике оцјењивања: усмена провјера знања, демонстрација наученог, портфолио и друго.